

ענת סרגוסקי, העולם הזה

● אתה חושב שאין דבר כזה שנקרא מיפעל ברשל?
מיפעל בית-שמש כבר לא מיפעל כושל. אני גם לא רואה את זה כבעיה תעשייתית. זה דבר שנופל על הממשלה. ביחד עם הלביא והריב בין שני המישרדים — הביטחון והאוצר — ובין שתי

„כשהייתי בכנסת למדתי איך המערכת פועלת. להם יש כל התשובות. אני מחלבט לפעמים, אבל הם לא“

המיפלגות הגדולות. והם לא מכינים שהפיתרון הוא בייצוא.

● גם לך היה עבר פוליטי.
נכון.
● זו היתה טעות?
למדתי מה לא לעשות.

● יש סיכוי שתחזור לפוליטיקה?
לא, אני לא חושב. בצורה שזה מתנהל היום אין סיכוי. אני חבר בוועדה שהקמה ועדת-הכנסת כדי לבדוק את ההגבלות שצריכים להטיל על חברי-כנסת כדי שלא יהיו ניגודי-אינטרסים.

● כשהייתי בכנסת למדתי, ואני לא מצטער. לא הייתי עושה את זה שוב, אבל אני לא מצטער.
● כיום אין לך שום קשר לפוליטיקה?
אני עדיין חבר שינוי.

● אתה בעד זה שהם עוזבים את ה"ממשלה"?
כשהם נכנסו לממשלה אמרתי שאני חושב שזה לא משנה הרבה. הם יכולים להיכנס או לצאת. אם שולץ היה מפקסית לתת כסף והשילטון היה אמיתי ולא חלוקתי, המושגים היו שונים.

● אתה חושב שאתה יכול להציל את כלכלת המדינה?
לא.
● אתה חושב שאתה יכול לעזור לה ציל את הכלכלה?
אני יכול לנהל את המיפעלים שלי בסדר.

● אתה צנוע.
לא. אני רואה את המיגבלות בין לעשות החל"טות או לחנך אנשים, לבין להתעסק עם מערכת שיש לה בעיות של יהודים כמיעוט.

● אתה חושב שליהודים יש בעיה. הם לא יודעים להתנהג כשהם לא מיעוט וכשאין סביבם הרבה גויים. הם עוד לא רגילים לחיות כעם. זה לוקח להם זמן להתרגל, לעומת זאת הם רגילים להיות

אפשר לנצל את צלחות הליוויין כדי שיראו טלוויזיה בנוחיות ואז התעשייה תהיה במקום שבו האנשים יגורו ולא יזונו אותם באוטובוסים ממקום למקום, כמו שעושים היום. כשמסיעים אותם למקומות-עבודה המרוחקים ממקומות-המגורים שלהם.

בישראל יש ארבע מיליון איש. 1.3 מיליון יכולים לעבוד. מתוך אלה 60% עובדים בשביל הממשלה או חיים מהממשלה. נשאר רק 40% אורחים, וזה העיות שמקשה על המילה דמוקרטית. הממשלה זה כמו מיפעל ג'נרל מוטורס. רק במיקרה קוראים לזה מדינת-ישראל. צריך לראות שגנרל מוטורס יהיה יותר קטן ויהיו הרבה מיפעלים מבחוץ. כדי שאנשים לא יעזבו. הפיתרון הוא לא בממשלה. אלא לראות שיהיה יותר יצוא ושיותר אנשים ימצאו בייצוא את התעסוקה שלהם. אחר-כך יהיה זמן לריב על דתיים וחילוניים ועל יהודים וערבים. אם הכל יעבור כך, צריך לשתף בזה גם את הערבים וגם את הדתיים, ואז במקום חזרה-בתשובה יעשו חזרה לייצוא.

● כשהוא צייד את הנאום הזה, שנאמר בלשון שוטפת ללא הפסקות, הוא תלה בי זוג עיניים גדולות ואמר: „זהו, יש לך עוד שאלות“?

אחרי שנשמתי עמוק, פתחתי בסידרת שאלות.

● למה אתה עושה את זה?
אני עקשן. אני עושה אותו הרבה ששעשיתי בפלמ"ח.

● מה עשית בפלמ"ח?
הייתי קצין טכני. עכשיו ראיתי שלא גמרו את הג'וב, ואני מנסה לגמור אותו.

● אתה אידיאליסט?
לא, אני סתם בן-אדם.
● מה קורה ב"מנועי בית-שמש"? נ"ר סן לגיים אותך כדי שתציל את המיפעל.

אני מנסה להציל, אבל הממשלה לא רוצה. למה?
הבעיה היא שהחלטה האמיתית תלויה במישרד-הביטחון ובמישרד-האוצר. למישרד-הביטחון יש בעיות אמיתיות של ביטחון, והם החליטו שלא צריך את מנועי בית-שמש. אבל זו זכותו של מישרד-הביטחון ואני לא נותן לו עצות. מישרד-האוצר היה שותף להפסד של 150 מיליון דולר. כואב לו שהוא לא יכול להטיל את ההפסד על הבנקים, והוא אומר שאם הוא יקח את מיפעל מנועי בית-שמש לשיקום המיפעל, לא יוכל לשלם לבנקים מה שהוא חייב להם.

● המיפעל בסדר, אין סיבה לסגור אותו, אבל אמרתי שראויים שבסך-הכל המילחמה היא בין מישרד האוצר למישרד-הביטחון מבינים יותר את העניין.

● אתה רוצה את המיפעל?
כן.

ורטהיימר במישרדו במיפעל בנהריה
„אני לא אידיאליסט. אני סתם בן-אדם!“

כן, מפני שגם הם מחפשים איך לשנות.
● אתה חושב שעשית משהו שאין דימה לך?
אני חושב שאני עושה משהו קרוב מאוד למה שהקיבוצים עשו.

● מה דוחף אותך, הרי לא כל המוס"רים עלים צריכים להיראות כמו קיבוץ עם דשאים ופרחים, כמו שהמיפעל הזה נראה מבחוץ?
כשבאתי לנהריה, שמו אותי ליד המיזבלה של העיר, וכך הייתי במשך 20 שנה. ניסיתי לשכנע את העירייה שתוריד את המיזבלה, הם לא רצו. כנראה שהתכוונו שאני אלך מכאן.

● למה סל"כ איכסת לך מהארץ?
כי התגייסתי לפלמ"ח כדי שלא יעשו פה מה שעשו בגרמניה. צריכים עסק שיהיה פעם נור"מאלי.

● אתה חושב שצריך להעתיק אותך?
חס וחלילה. כל אחד יעשה את הרברים בצורה יותר חיובית ולא בצורה כליכך שלילית כל הזמן. כדאי שיראו מה המטרה בסוף, כדאי שנחיה כמו מדינה נורמאלית, והמדרד למדינה נורמאלית הוא אם הילדים רוצים להישאר בה.

● מה היה קורה אם הבן שלך היה יורד מהארץ?
הייתי מצטער אבל הייתי מכבד אותו.

● היית רואה ביה כישלון שלך?
אילו היה יורד מהארץ כי ישראל לא טובה — זו בעיה אחרת.

● היה ברור שהוא יהיה מנהל פה במיפעל?
לא, הוא לא רצה. הוא הקים מיפעל לעצמו בשלומי ורצה להיות עצמאי, אבל לי היתה תאור

התפרנס מזה כמה שנים. הטחנה עומדת עד היום בנחלת-יצחק.
● לא היתם עניים.
כאנו במצב לא רע, אחר-כך היה לאבא שלי די קשה. לא היה קל. היינו צריכים להיוזר.

● למה הם עלו לארץ?
הם ברחו מהיטלר.
● אתה זוכר אנטי-שמיות בגרמניה?
זוכר, אבל כאנו מכפר קטן בגרמניה, או לא היו שם הרבה בעיות.

● אתה לא זוכר אנטי-שמיות?
קצת אולי בבית-הספר, אבל לא התעסקתי בזה הרבה. אבא שלי היה איש מאוד גאה.

● מתי הגעת לנהריה?
בפעם הראשונה ב"1948, אחרי המילחמה. הת"חנתני והיפשתני איפה לגור ובאתי הנה.

● היה לך מיקצוע?
הייתי חרט טוב. בהתחלה הייתי אופטיקאי, אחר-כך הייתי בצבא האנגלי, הייתי בחילה-האוויר

„ליהודים יש בעיה: הם לא יודעים להתנהג כשהם לא מיעוט וכשאין סביבם הרבה גויים“

המלכותי בכחריין, תיקנתי מכשירים של מטר"סים. הייתי גם עוזר למציל בשפת-הים של תל-אביב תקופה מסויימת.

● התגייסתי לפלמ"ח ב"1945, הלכנו לקורס" טיס בנען, אחר-כך היתה השבת השחורה, חזרתי לתעש במחנתת כדי לעשות סטנים. ואז יגאל אלון שיכנע אותי שאין מספיק אווירונים והציע לי להיות קצין טכני של הפלמ"ח.

● התרגזתי כשפירקו את הפלמ"ח, אני חושב עד היום שבן-גוריון עשה טעות גדולה אז. נאותה התקופה באתי לגור בנהריה.

● מה היה סה?
היה לי צריף עץ של הסוכנות, שחלק ממנו נבניתי לבר, כי לא רציתי להיכנס לבית ערבי כחיפה.

● מה עשית?
התחלתי את יסקר, שזה „ישראל קרבידים“. קרבידים הם מין חלקי מתכת.

● וממתי „יסקר“ זה סיפור-הצלחה?
שום דבר לא הלך מהר. זה היה תהליך איטי שנמשך 35 שנה. שום דבר לא קרה בן-לילה.

● היום אתה מבסוט?
אני מבסוט.
● היו לך תקופות קשות?
כן, אבל ראיתי את זה כחלק מתהליך.

● התיכונן היה קיים?
אני עושה בדיוק מה שרציתי לעשות.
● זה מעניין אותך?
כן.

● מה הקשר שלך לאמנות?
אני לא מתעסק באמנות, אלא משתמש בה ככלי להגיד שתעשייה זה גם יפה. אני רוצה לחנך את העם שיאהב תעשייה וייצור.

● ואיך אתה משכנע את האמנים לשתף איתך פעולה?
מצאתי כמה עמוס קינן כזה וכמה מוטי קירשנבאום כזה.
● אתה חבר שלהם?

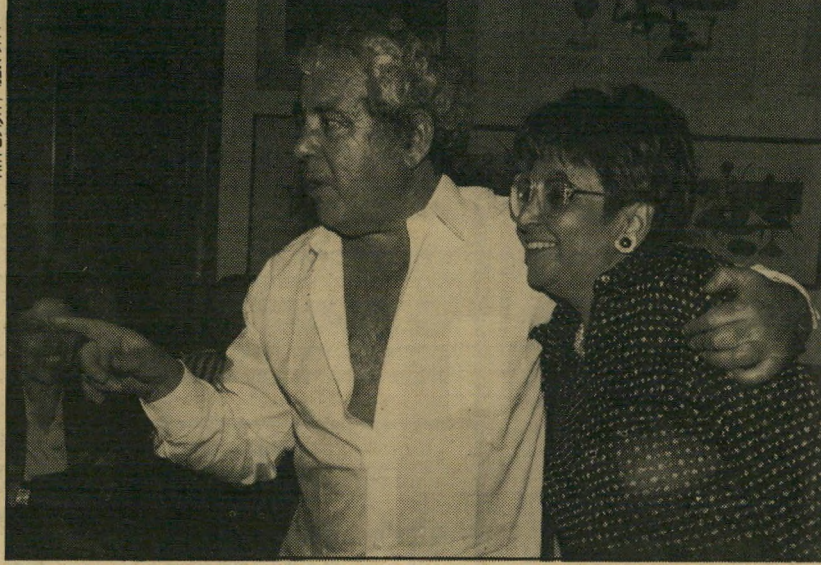
„צריך לשתף בתעשייה ובייצוא גם את הערבים וגם את הדתיים, ואז במקום חזרה-בתשובה יעשו חזרה-לייצוא“

נת-דרכים, אז החלטנו שהוא יעזור לי ויעשה את שניהם, והיום זה יצא טוב.

● חבריה-הממשלה מתייעצים איתך לפעמים?
לא. גם כשהייתי חבר-כנסת אף אחד לא שאל אותי במשך כל הארבע שנים שישבתי שם. זה מוכיח לי איך המערכת עובדת, יש להם כל התשובות. אני מתלבט לפעמים, להם יש כל התשובות.

● מהדברים שלך מתקבל הרושם כאילו הכל בסדר. אין שום חסרונות?
בוודאי שיש. אני מתעסק עם 15 מיפעלים בבית-הספר ובכולם יש התלבטויות.

● מה בנוגע ל"יסקר" שזה המיפעל שלך?
יחסית אין הרבה חסרונות. אנחנו מאוד זהירים, לכן זה גם גדל במשך 35 שנים ושם דבר לא קרה (המשך בעמוד 20)

מרים ורטהיימר (עם עמוס קינן)
„באנו לארץ במצב כלכלי לא-רע. אחר-כך היה לאבא די קשה“

אני לא צריך אותו. יש לי מספיק מיפעלים פה. קצת עורתי להם לחשוב כשנה האחרונה. פועלים כבר הסכימו לפשרות אבל הממשלה לא עושה כלום, למרות שהם הסכימו.

● אחר-כך קראו לבית-שמש — בית-מנוע. צריכים להבין שאם אין מנוע אין ביטחון. זה החלק היחיד של מטוס שלא עושים בארץ. בכל ההתמהמות הוזה הפסדנו 10 שנים.

● אבל מדוע צריך לעשות מנוע בא-רץ, מדוע לא לקנות בחו"ל?
גם במיקרה כזה צריך לשלוח אנשים לאמ"ריקה כדי שישלחו את הסחורה לארץ. הרי גם השווייצים עושים לעצמם את האווירונים.

● נולדת בארץ?
לא, נולדתי בכפר קטן בגרמניה, ובאתי לארץ בגיל 10 לתל-אביב. למדתי בבית-ספר תל-נור"דאו.

● מה עשו הורריך?
הם הביאו איתם טחנת-קמח והקימו אותה בני-חלת-יצחק. אבא היה מומחה לטחנות-קמח. הוא